

ตอนที่ 7

1.7 ไพร่ฟ้า ลูกเจ้าลูกขุน ผิดผิดแผกแตกต่างกัน สวนดูแลแล้ว จึงแล่งความ
แก่ชาด้วยชื่อ บ่เข้าผู้ล็กมกผู้ช่อน เห็นข่าวท่านบ่ใคร่พิน เห็นสินท่านบ่ใคร่เตอด”

ข้อความระหว่างบรรทัดที่ 25 – 27 นี้ แสดงให้เห็นว่าสมัยพ่อขุนรามคำแหงนั้น
ได้มีการเทศกนหลักการยุดิธรรมเป็นอย่างดี ได้ถือการตักสินค้เป็นเรื่องสำคัญยิ่ง ซึ่ง
ผู้ตักสินจะต้องมีความเที่ยงธรรม เมื่อประชาชนพลเมืองหรือลูกเจ้าลูกขุนเกิดวิวาทบาดหมาง
เป็นถ้อยเป็นความกัน จะต้องดำเนินการสอบสวนให้ได้ความชัดแจ้ง แล้วจึงตักสินค้
โดยความยุติธรรม ปราศจากอคติทั้ง 4 คือ ไม่ลำเอียงด้วยฉันทาคติ โทสาคติ ภยาคติ
และโมหาคติ โดย “ไม่เข้าผู้ล็กมกผู้ช่อน” ทั้งไม่เห็นแก่อามิสสินจ้าง และไม่มีความ
อิจฉาริชยา เมื่อมีการตักสินค้ด้วยความเที่ยงธรรมอย่างนี้ ประชาชนพลเมืองผู้มค้ ก็
ได้รับความเป็นธรรมโดยทั่วกัน

ข้อที่ควรศึกษาในตอนนี้ ไพร่ฟ้า – ลูกเจ้าลูกขุน – ผิด – ผิดแผก – แสกว้าง
– สวนดูแลแล้ว – จึง – แล่งความ – แก่ชา – ด้วยชื่อ – บ่เข้าผู้ล็กมกผู้ช่อน – เห็นข่าว
ท่านบ่ใคร่พิน – เห็นสินท่านบ่ใคร่เตอด

(1) ไพร่ฟ้า กุอธิบายใน 1.5(6)

(2) ลูกเจ้าลูกขุน กุอธิบายใน 1.6(2)

(3) ผิดแต่ ถ้าแล, ถ้าว่า, หากว่า

(4) ผิดแต่ แสกว้าง คำ ผิดแต่ หมายความว่า ทะเลาะกัน, ผิดใจกัน คำนี้มีใช้อยู่ในไตรภูมิพระร่วงแห่งหนึ่ง (หน้า 634) หมายความว่า “บัดนี้ท้าวพระญาแลลูกขุนทั้งหลายในเมืองเรา นี้ เขาคำทอกันนัก เพราะว่าจะชิงเอานางอัมพปาลีมา บรูแล้ว ตั้งขึ้นมา เราจะไฉนจะให้แปศยาเถิด จึงท้าวพระญา แลลูกเจ้าทั้งขุนทั้งหลายจึงจะหาความผิดแต่คำทอกันแล” คำ แสกว้าง (แสก - ว้าง) หมายความว่า แยกแยกกัน พิจารณาตามความหมายดังกล่าวนี้ จะเห็นว่าคำ ผิดแต่ แสกว้าง นั้น มีลักษณะเป็นคำซ้อน ซึ่งมีความสำคัญอยู่ที่คำหน้า ส่วนคำหลังนั้นเป็นเพียงสร้อยคำที่ซ้อนเข้ามาเพื่อความไพเราะว่า โดยใจความ ผิดแต่ แสกว้าง ก็คือ วิวาทบาทหมาย เป็นถ้อยเป็นความกันนั่นเอง

(5) สวดแต่แท้แท้ หมายความว่า ไต่สวน สอบสวน ให้ต้องแท้ ให้ได้ความจริง ซ่อนนี้เป็นหลักการสำคัญยิ่งในกระบวนการยุติธรรม เพราะการตัดสินคดีนั้น หากไม่มีการไต่สวน สอบสวน ก็ย่อมจะเสียความเป็นธรรม และหากไต่สวน สอบสวนไม่รอบคอบ ก็ย่อมจะเกิดความผิดพลาด ขาดความยุติธรรม ด้วยเหตุนี้การตัดสินคดีจึงจำต้องไต่สวน ให้ต้องแท้ ให้ได้ความจริงก่อน จึงจะเป็นการยุติธรรม สมัยพ่อขุนรามคำแหง เห็นจะเคารพหลักการนี้มาก.

(6) จึง คำนี้จะให้คำอ่านว่า จึง ตามเหตุผลที่ได้อธิบายไว้ใน 1.2 (18).

(7) แล่งความ คำ แล่ง แปลว่า ตัดให้ขาดโดยตลอด, ฝ่าออก, ทำให้แตก ในที่นี้คงหมายความว่า ตัดสิน แล่งความ จึงได้แก่ ตัดสินความ หรือ พิพากษาคดี.

(8) แก่ขา หมายความว่า ให้เขา คือให้คู่ความทั้งสองฝ่าย คำ เขา ในที่นี้เป็นคำสรรพนาม ไม่ใช่คำนาม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้คำอธิบายไว้ว่า “...ขา 4 สรรพนามบุรุษที่สาม แทนคำว่า เขาสองคน เช่น สองขาพ่อลูก” ทางภาคอีสาน คำ เขา ที่เป็นบุรุษสรรพนาม ก็มีความหมายเป็นทวิพจน์เช่นเดียวกัน หมายความว่า

นางก็ บั้วระบติเจ้า

สองขาพ่อลูก

นางก็ หาหมากไม้

มาไว้มากหลาย. (ขุนทึ่ง. หน้า 134)

พจนานุกรมอีสานว่า เชือกผูกมัดข้อศอกพันธนา มุณจิตวา ก็หลุกชูตจากศอกสองขา (มหาเวสสันดรชาดก ส่วนนวนจังหวัดชัยภูมิ กัณฑ์กุมาร) ซึ่ง สองขา ในมหาเวสสันดรนี้

หมายความว่า เขาสองคน อันได้แก่ชาติและกันหา คำ ขา ในศิลาจารึกนี้ จึงน่าจะหมายถึงเขาทั้งสองฝ่าย คือโจทก์และจำเลย.

(9) ด้วยชื่อ หมายความว่าโดยเที่ยงธรรม คำนี้แสดงให้เห็นว่า การตัดสินคดีนั้น นอกจากจะไต่สวน สอบสวน คุเรื่องราวเพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงโดยต้องแท้แล้ว จะต้องตัดสินโดยชื่อ คือโดยเที่ยงธรรมด้วย จึงจะถูกต้องตามหลักการยุติธรรม การที่พ่อขุนรามคำแหงทรงจารึกข้อความเปิดเผยไว้เช่นนี้ ย่อมเป็นหลักฐานยืนยันว่า การตัดสินความในสมัยพ่อขุนรามคำแหงนั้น อยู่บนรากฐานแห่งความยุติธรรมโดยแท้.

(10) บ่เข้าผู้ลักมักผู้ซ่อน คำ บ่เข้าผู้ลัก หมายความว่า ไม่เข้าข้างคนขโมยหรือคนร้าย (บ่) มักผู้ซ่อน หมายความว่า ไม่ชอบพอกับคนเบียดบัง ยกยอกหรือคนตระบัด โดยใจความก็คือไม่เข้าข้างคนผิดนั่นเอง.

(11) เห็นเข้าท่านบ่ใคร่พิน เห็นสินท่านบ่ใคร่เคียด คำ ข้าว นั้น น่าจะให้คำอ่านว่า เข้า ให้ตรงกับคำจารึก ดังที่อธิบายไว้แล้วใน 1.5 (4) คำ บ่ใคร่พิน น่าจะหมายความว่า ไม่อยากได้ โดยเฉพาะคำ พิน นั้น ทางภาคอีสานหมายความว่า ครอง ก็ได้ เช่นว่า

คูจอกล่อม	เป็นเชื่อนชนงเมือง
โงงโงงเสียง	ผ่านพินพานสร้าง
บุญเชียงนั้น	นางจอมเป็นอาจ
เจ้าแนบข้าง	เทียมท้าวบ่กลา. (ท้าวข่ง. หน้า 1)

คำ ผ่าน-พิน-พาน ในเรื่องท้าวข่งตอนนี้ หมายความว่า ครอง (เมือง) ส่วนคำ (เมือง) นั้นเป็นคำที่ละไว้ในฐานเป็นที่เข้าใจกัน หากแต่งเป็นความเรียงธรรมคาก็จะเป็น ผ่านเมือง-พินเมือง-พานเมือง อันหมายความว่า ครองเมือง ด้วยกันทั้งสามคำ หากกรณีเป็นไปได้ตามนี้ ข้อว่า "เห็นเข้าท่านบ่ใคร่พิน" นี้ ก็น่าจะหมายความว่า เห็นข้าของของท่านแล้วไม่โลภอยากได้มาครอบครองเป็นของของตน อีกประการหนึ่ง คำ พิน นั้น น่าจะมาจากคำบาลีว่า วินทติ ซึ่งแปลว่า ได้ แปลง ว เป็น พ จึงเป็นพินทติ แล้วใช้แก่ พิน พยางค์เดียว ทำนองเดียวกับคำ เก (จากเกทะ) ในภาษาอีสานหากกรณีเป็นไปได้ตามนี้ ข้อว่า "เห็นเข้าท่านบ่ใคร่พิน" ก็คงหมายความว่า เห็นข้าของของท่านแล้วไม่อยากได้

บ่ใคร่เดือด น่าจะหมายความว่า ไม่ร้อนใจ คือไม่ริษยา โดยนัยนี้ ข้อว่า “เห็นสิน
ท่านบ่ใคร่เดือด” จึงน่าจะหมายความว่า เห็นทรัพย์สินของท่านแล้วไม่ริษยา คือเห็นคนอื่น
มั่งมีก็พลอยอนุโมทนาด้วย ซึ่งมีลักษณะตรงกันข้ามกับความริษยา เพราะความริษยานั้นเป็น
เรื่อง “เห็นท่านมีคุ้มได้ เห็นท่านยากไร้ดูแคลน เห็นท่านมีทรัพย์สิน ใครจะได้ทรัพย์สิน
ท่าน” (ไตรภูมิ. หน้า 503)

ข้อว่า “เห็นเข้าท่านบ่ใคร่พิน เห็นสินท่านบ่ใคร่เดือด” นี้ น่าจะเป็นหลักคำสอน
หรือคติธรรมที่ยอมรับนับถือกันอยู่ทั่วไปในสมัยนั้น คติธรรมนี้ย่อมนำไปใช้ได้ในทุกกรณี
ไม่เฉพาะแต่ในกรณีตัดสินความเท่านั้น เช่น ในศิลาจารึกหลักที่ 5 บรรทัดที่ 17-18 ก็กล่าว
ยอพระเกียรติพระญาติไทย (พระธรรมราชาที่ 1) ว่าทรงยึดมั่นอยู่ในคติธรรมดังกล่าวนี้ ใน
ไตรภูมิภคตา (ไตรภูมิพระร่วง) พระนิพนธ์ของพระญาติไทย ก็มีสำนวนคำพูดที่ใกล้เคียงกับ
ข้อความในศิลาจารึกนี้ว่า “เห็นของท่านจะใคร่ได้แก่ตน เห็นสินท่านจะใคร่เกียดเอา”
(ไตรภูมิ. หน้า 511)